

Substitution av miljö- och hälsofarliga ämnen med upphandling som verktyg

Anna Löfström

2022-10-31

- Adda Inköpscentral och hållbarhet
- Krav i Upphandling Miljö- och hälsoskadliga ämnen
- Uppföljning

Adda ägs av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

SKR är en medlems- och arbetsgivarorganisation, där alla Sveriges 290 kommuner och 21 regioner är medlemmar.

Bolag som ägs av SKR och ingår i koncernen:

Adda

Inera

Equalis

KPA

SKL International

Slussgården

SOS Alarm

adda
Inköpscentral

Adda - tre affärsområden

Adda Inköpscentral

Ramavtal och tjänster inom strategisk försörjning.

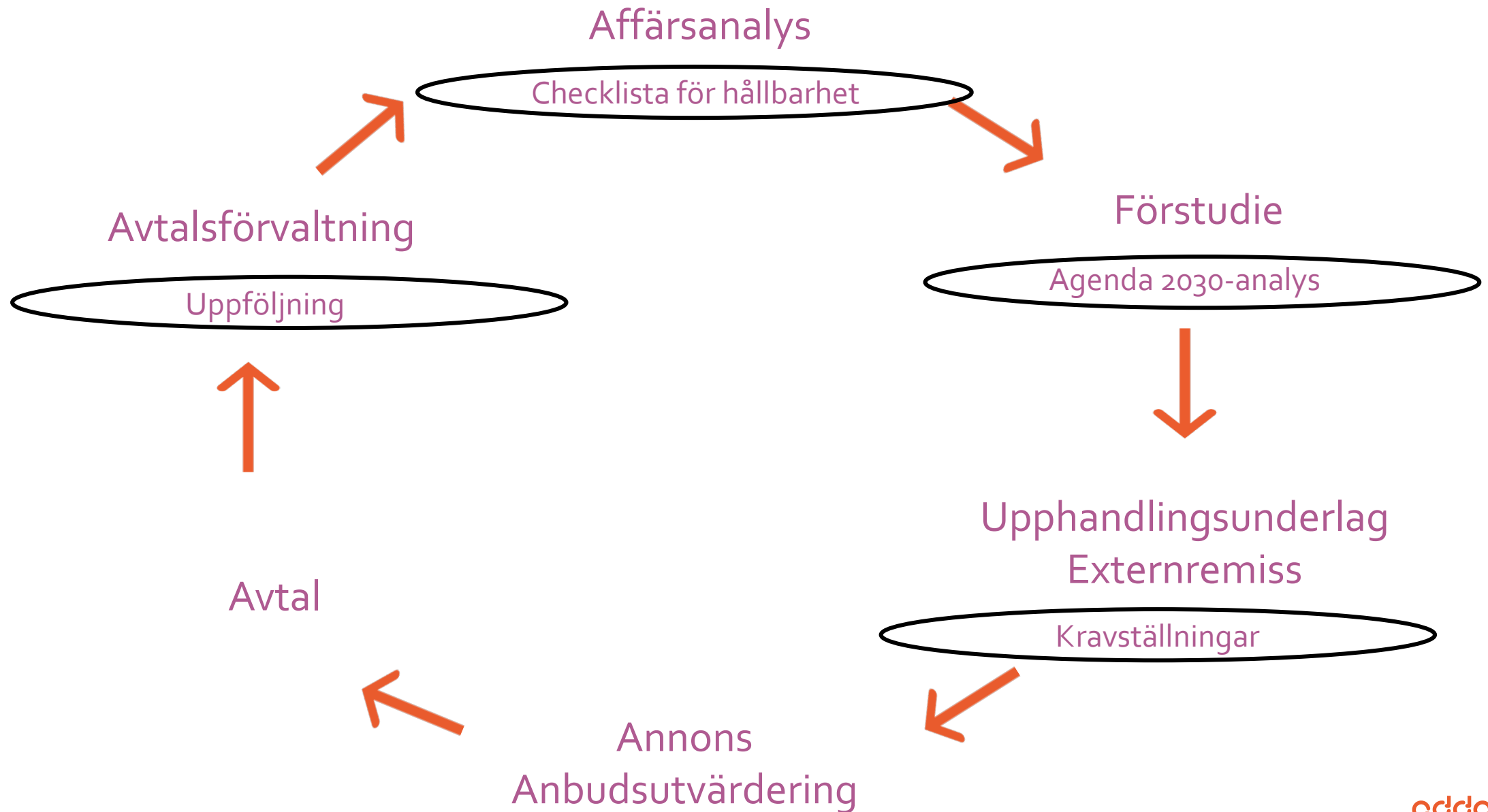
Adda AffärsConcept

Försörjningsstrategiska tjänster inom inköp och juridik.

Adda Kompetens

Utbildningar i smarta format, vassa systemstöd och tryckt media.

Hållbarhet i processen för upphandling och avtalsförvaltning

Vad gör vi?

1. Barns rätt i upphandling
2. Arbetsrättsliga villkor enligt kollektivavtal
3. Arbetsmiljö
4. Sysselsättningsfrämjande åtgärder
5. Lika rättigheter och möjligheter
6. Tillgänglighet och samtliga användares behov
7. Hållbara leveranskedjor
8. Hållbara investeringar
9. Cirkulär ekonomi
10. Klimatpåverkan
11. Naturresurser, biologisk mångfald och ekosystem
12. Miljö- och hälsoskadliga ämnen
13. Systematiskt miljöarbete
14. Djuromsorg
15. Ekonomisk brottslighet
16. Informationssäkerhet

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

<https://www.adda.se/hallbarhet>

Sociala frågor med fokus på situationen i Sverige, även om barns rätt i upphandling fungerar som ett paraply för alla frågor

Internationella frågor som spänner över alla fyra delar av UN Global Compact

Miljöfrågor som tas i beaktande ur ett livscykelperspektiv

Frågor med fokus på samhällspåverkan

adda
Inköpscentral

Miljö- och hälsoskadliga ämnen

- Agenda 2030-mål som berörs
- Intressenter definieras, exempelfrågor till intressenterna
- Särskilt sårbara grupper
- Riskanalys –krav eller inte
- Kravställning

12. MILJÖ- OCH HÄLSOSKADLIGA ÄMNEN

Krav som syftar till att begränsa förekomsten och användningen av miljö- och hälsoskadliga ämnen bidrar till att uppnå mål 3, 6, 12, 14 och 15 i Agenda 2030.

12.1 FÖRUTSÄTTNINGAR

Innehållet av skadliga ämnen i produkter kan påverka vår hälsa och miljö negativt. För att riskbedöma kemiska risker behövs information om vilka ämnen som ingår i kemiska produkter, varor och material. Kemiska ämnen i rengöringsmedel, industrikemikalier, skovårdsprodukter, hygienprodukter etc. är relativt lätta att spåra eftersom produkterna har innehållsförteckningar och tillhörande säkerhetsdatablad som beskriver produktens innehåll, farlighet och hur produkterna ska användas och destrueras på ett säkert sätt.

Industrikemikalier används när varor tillverkas och därför innehåller även varor som exempelvis elektronik, inredning, textilier, leksaker, idrottsmateriel och kökstillbehör kemikalier. Industrier bör ha förteckningar över kemikalierna som används i verksamheten.

Det saknas dock regler om säkerhetsdatablad och innehållsförteckningar för varor och innehållet är därför svårare att spåra. Endast för de allra farligaste ämnena, upptagna i lagstiftningen (kandidatförteckningen) som så kallade SVHC (substances of very high concern), finns regler om att information ska finnas i varans leveranskedja.

Negativ påverkan på grund av miljö- och hälsoskadliga ämnen kan uppstå i en produkts hela livscykel, dvs. vid råvaruutvinning, förädling, tillverkning, användning och sluthantering. Exempelvis riskerar kemikalier att läcka ut i naturen både i utvinningen av olja, i tillverkningen och användningen av plastföremålet och vid sluthantering.

Kravställning- Ställningstagande utifrån intressentdialog

- Finns det stor potential till förbättring?
- Är våra ramavtal/dynamiska inköpssystem ett effektivt styrmedel?
- Finns det långtgående lagstiftning på området?
- Hur jobbar branschen med särskilt farliga ämnen och Kandidatförteckningen?
- Hur mogen och redo är branschen för kemikaliekrav
- Kan vi ställa krav på systematiskt kemikaliearbete, policy, mål och handlingsplaner?
- Kan vi ställa framåtsyftande krav eller villkor som innebär utveckling under avtalstid?
- Finns det branschrekommendationer eller branschstandarder som exempelvis restriktionslistor för kemiska ämnen i branschen?
- Ska vi ställa högre krav och villkor för en del av sortimentet?
- Finns det hållbarhetsmärkningar, standarder eller miljöklassningar vi kan använda?
- Hur har riskerna hanterats i tidigare upphandlingar, av Adda och andra aktörer?
- Har vi erfarenheter från uppföljning?
- Har vi standardformuleringar vi kan använda?
- Finns det relevanta krav i Upphandlingsmyndighetens kriterietjänst?
- Finns det några tekniska granskningskriterier i taxonomin vi kan använda?

Exempel på kravställningar

- Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier när sådana finns för det specifika upphandlingsområdet.

Exempelvis

- Yrkeskläder
- Leksaker
- Digitala enheter
- Möbler

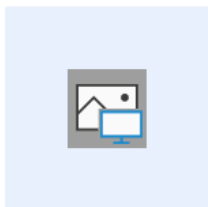
Hållbarhetsintyg

HÅLLBARHETSINTYG NIVÅ BAS

Produktnamn	Klicka här för att ange text.
Produktserie	Klicka här för att ange text.
Anbudsgivare/ramavtalsleverantör	Klicka här för att ange text.
Tillverkare	Klicka här för att ange text.
Anbudsgivarens/leverantörens artikelnummer	Klicka här för att ange text.
Tillverkarens artikelnummer	
Typfallsprodukt ☐ eller Övrigt sortiment ☐	Sparades till den här datorn ☐ eller ☐

Frivillig information

Innehåll av återvinningsbart material i produkten vikt% för hela produkten	ange andel återvinningsbart material	
Innehåll av återvunnet och/eller förnybart material i produkten vikt% för hela produkten	trämaterial	ange andel återvunnet trämaterial
	textilmaterial	ange andel återvunnet textilmaterial
	plast och gummimaterial	ange andel återvunnen plast och gummimaterial ange andel förnybar plast och gummimaterial
	stoppningsmaterial	ange andel återvunnet stoppningsmaterial ange andel förnybart stoppningsmaterial

PLATS FÖR PRODUKTBLID

H = hållbarhetskrav

Generellt undantag från hållbarhetsintyget: små enkla komponenter som kardborrebånd, blixtlås, tygströppor, möbeltasar, häftklammer, skruv, spik, gångjärn, beslag och liknande. Undantaget gäller inte detaljer tillverkade i PVC.

Inköpscentralen och upphandlande myndighet förbehåller sig rätten att i samband med uppföljning under avtalstiden begära att bevis i form av signerad försäkring från tillverkare ska kompletteras med en försäkring från underleverantör för respektive avsnitt, till exempel avsnitt trä.

Trä

Kraven omfattar de timmer och trävaror som listas i bilaga I till förordning (EU) nr 995/2010. Krav H1 till och med H2 omfattar även ingående kork, bambu, rotting och linoleum.

Innehåller produkten över 5 vikt% trämaterial?			
NEJ ☐ om Nej – hoppa till nästa avsnitt			
JA ☐	ange i vilka delar (ex sits)	ange vilka trämaterial, t ex massiv björk (om flera - använd separat intyg)	ange tillverkarens namn
☐			

H1

Ämnen på kandidatförteckningen	
KRAV:	Information om innehåll av ämnen som är upptagna på gällande kandidatförteckning (Artikel 59 i Förordning (EG) nr 1907/2006 om Registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (REACH) som finns i produktens träkomponenter i halter över 0,1 vikts% (1000 mg/kg) per ämne.
GODTAGBARA BEVIS:	Giltigt intyg/licens enligt något av följande miljömärkningar; - Svanens kriterier för möbler version 4 eller senare, eller - Möbelfakta version 2019-05-01 eller senare, eller - EU Ecolabels kriterier för möbler version 2016/1332/EG eller senare, eller - Likvärdig oberoende tredjeparts-certifiering av typ I (ISO 14024) som visar att kravet uppfylls, eller En lista över de ämnen på kandidatförteckningen som förekommer i halter över 0,1 vikts% (1000 mg/kg) i respektive produkt. Finns ämnena inte över den angivna halten så anges detta, då krävs ej lista. Informationen ska baseras på teknisk dokumentation, t ex aktuellt säkerhetsdatablad från tillverkare samt innehållslistor om nödvändigt.
FÖRTYDLIGANDE:	Om nya ämnen förs upp på kandidatförteckningen under avtalstiden, ska inköpscentralen och upphandlande myndighet, vid begäran, ges information om dessa förekommer i produkter. Detta ska ske inom sex månader efter europeiska kemikaliemyndighetens (ECHA) offentliggörande av en reviderad kandidatförteckning. Om en kemisk produkt innehåller > 0,1% av ett ämne från ECHAs kandidatlista över SVHC-ämnena ska det framgå i avsnitt 2 i säkerhetsdatabladet. Fr o m 5 jan 2021 ska tillverkare, importör och

SIGNERING

Härmed intygas av tillverkare och anbudsgivare/ramavtalsleverantör att kraven på produkten enligt detta hållbarhetsintyg uppfylls.

Namn på tillverkare (företag) =	Namn på anbudsgivare/ramavtalsleverantör (företag)
Ort och datum =	Ort och datum
Ansvarig företrädares befattning =	Ansvarig företrädares befattning
Tillverkarens signatur	Anbudsgivarens/ramavtalsleverantörens signatur

Strategi och riktlinjer för Kemikaliesmart upphandling

Vad vill kommuner och regioner som avropar från Inköpscentralens ramavtal?

- Uppnå Sveriges miljö kvalitetsmål för en Giftfri miljö – bli av med utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen
- Giftfria kretslopp för att möjliggöra den cirkulära ekonomin.
- Fokus kring prioriterade inköpsområden
- Ska vara lätt att göra kemikaliesmarta val vid inköp

Systematiskt kemikaliarbete

Policy, riktlinjer, mål och handlingsplaner i linje med det Svenska miljömålet giftfri miljö med syfte att:

- a. få bort de farligaste kemikalierna från varor, kemiska produkter och förpackningsmaterial,
- b. det finns kunskap i verksamheten om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper,
- c. tillgängliggöra information till kunder om kemikalieinnehållet i varor, kemiska produkter och förpackningsmaterial.

System som omfattar följande:

1. Fördelning av ansvar för att säkerställa genomförandet av policy, mål och handlingsplan för systematiskt kemikaliearbete
2. Rutin för att ta reda på fullständigt kemikalieinnehåll
3. Rutin för regelbunden utvärdering av risker med kemiska ämnen
4. Implementering av system för att hantera information om kemist innehåll
5. Fastställa verksamhetens interna krav på begränsning av farliga kemikalier
6. Implementering av rutiner för att kemikaliekraven vidareförmedlas i leveranskedjan
7. Implementering av rutiner för att säkerställa transparent information om kemiskt innehåll i kemiska produkter, varor och förpackningsmaterial i leveranskedjan
8. Systematiskt arbete för substitution av farliga kemikalier till säkrare alternativ

Uppföljning

Verktygslådan

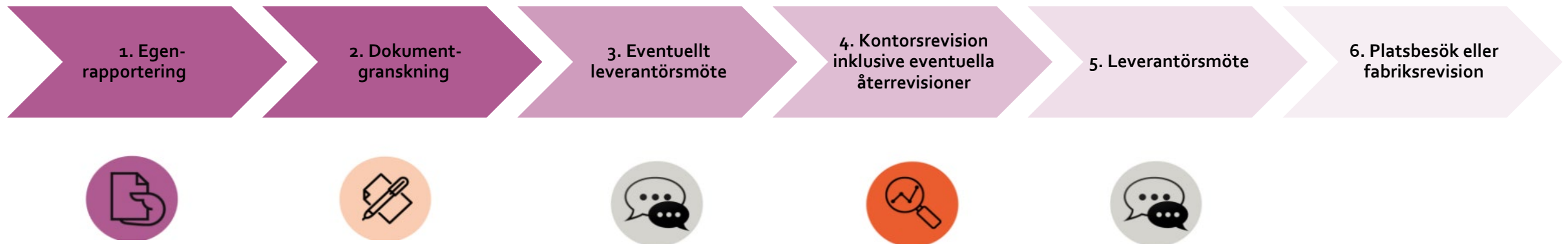
Krav och villkor följs upp under avtalstid genom en eller flera av dessa metoder:

Bilden är från vår nya utbildning i hållbar upphandling <https://www.adda.se/utbildningar-och-seminarier/utbildning-i-offentlig-upphandling/hallbar-upphandling/>

Krav på policyer & processer och ledningssystem

Alla steg nedan blir inte aktuella för alla krav, men de tillhör verktygslådan. Det är kvaliteten på leverantörens egenrapportering som sätter ramarna för uppföljningen.

Krav på produkten eller tjänsten

Exempel på den här typen av krav är jämlika och tillgängliga produkter, innehåll av miljö- och hälsofarliga kemikalier, maskiners energianvändning, andel återvunnen plast, hållbarhetsmärkningar och redovisning av utsläpp från transporter.

Tack för att ni lyssnade,

Frågor?

Anna Lofström

Hållbarhetsstrateg

Adda Inköpscentral

Direkt: 072-9994270

E-post: anna.lofstrom@adda.se

